

การเผยแพร่ความรู้เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของสถาบันพระปกเกล้า

นางสาวนันทพร ศรีวิเศษ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-3023-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 20830658

KNOWLEDGE DISSEMINATION FOR DEMOCRATIC DEVELOPMENT OF
KING PRAJADHIPOK'S INSTITUTE

Miss Nuntaporn Sriviset

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-3023-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเผยแพร่ความรู้เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของสถาบันพระปกเกล้า

โดย

นางสาว นันทพร ศรีวิเศษ

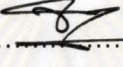
สาขาวิชา

การสื่อสารมวลชน

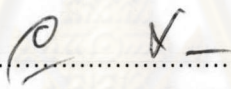
อาจารย์ที่ปรึกษา

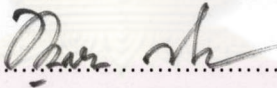
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญเรือน กิติวัฒน์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปนัดดา ธนสถิตย์)

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นันทพร ศรีวิเศษ : การเผยแพร่ความรู้เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของสถาบันพระปกเกล้า. (KNOWLEDGE DISSEMINATION FOR DEMOCRATIC DEVELOPMENT OF KING PRAJADHIPOK'S INSTITUTE) อ.ที่ปรึกษา : ผศ. ขวัญเรือน กิติวัฒน์, 172 หน้า. ISBN 974-17-3023-3

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความเป็นมา โครงสร้างและพันธกิจในการดำเนินงานของสถาบันพระปกเกล้า 2) กระบวนการสื่อสาร รูปแบบและเนื้อหาในการเผยแพร่ความรู้เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของสถาบันพระปกเกล้า

ผลการวิจัยที่สำคัญสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สถาบันพระปกเกล้าเป็นองค์การมหาชนอิสระทางวิชาการในกำกับของรัฐสภา ดำเนินงานตามพระราชบัญญัติสถาบันพระปกเกล้า พ.ศ.2541 โดยมีสภาสถาบันพระปกเกล้าเป็นผู้กำหนดนโยบายและควบคุมการดำเนินงานของสถาบัน และมีพันธกิจหลักของสถาบันคือ เผยแพร่ความรู้และส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

2. สำนักฝึกอบรม เผยแพร่และประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ผ่านช่องทางต่างๆ ทั้งสื่อระหว่างบุคคลและสื่อมวลชน ไปยังผู้รับสารเป้าหมาย คือ สมาชิกรัฐสภา ผู้บริหารระดับสูง องค์กรเครือข่าย นิสิต นักศึกษา ประชาชนและเยาวชนทั่วไป โดยมีรูปแบบการเผยแพร่ที่แบ่งเป็น 1) การเผยแพร่ผ่านการสื่อสารระหว่างบุคคล ได้แก่ การจัดหลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรม การประชุมวิชาการ และการสร้างเครือข่าย 2) การเผยแพร่ผ่านช่องทางสื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือเผยแพร่ จดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า สื่อวิทยุและโทรทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ต และสื่อเพื่อการรณรงค์การเลือกตั้ง

สำหรับเนื้อหาสาระในการเผยแพร่ความรู้เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 สามารถแบ่งออกได้เป็นประเด็นสำคัญๆ คือ ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การปฏิรูปการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น การเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และองค์อิสระตามรัฐธรรมนูญ

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน

ลายมือชื่อนิสิต..... *ขวัญเรือน กิติวัฒน์*

สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *นันทพร ศรีวิเศษ*

ปีการศึกษา 2545

4285081128 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: DEMOCRACY / DEVELOPMENT / COMMUNICATION / PRAJADHIPOK

NUNTAPRON SRIVISET : KNOWLEDGE DISSEMINATION FOR
DEMOCRATIC DEVELOPMENT OF KING PRAJADHIPOK'S INSTITUTE.

THESIS ADVISOR : ASST.PROF. KWANRUEN KITIVAT, 172 pp. ISBN
974-17-3023-3

The research is qualitative type aiming at studying history, structure and missions as well as communication process, media form and content of knowledge dissemination for democratic development of King Prajadhipok's Institute.

The major findings could be concluded as follow:

1. King Prajadhipok's Institute is an independent public organization which was established in 1994. The King Prajadhipok's Institute Council is responsible for provide policy and managed the work processes following the King Prajadhipok's Institute Act B.E. 2541.

2. The Training, Dissemination and Public Relations office is responsible for publicizing democratic principles and disseminating information about politics and the Thai political system in order to promote understanding of democracy.

The media forms of knowledge dissemination for democratic development are interpersonal and mass communication. The interpersonal communication included the training programs, conferences on various aspects of democratic development and communication networks while the mass communication included prints, radio, TV, Internet and campaign media to promote the election. The content of knowledge dissemination for democratic development of King Prajadhipok's Institute could be concluded into major points which are political information, political reform, people's participation, decentralization, the election, the new Constitution of the Kingdom of Thailand and autonomous organization.

Department Mass Communication

Student's Signature *Nunt. S.*

Field of Study Mass Communication

Advisor's Signature *Kwan K.*

Academic Year 2002

กิตติกรรมประกาศ

ตลอดระยะเวลาในการศึกษา และการทำวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ทุกท่าน

ขอบพระคุณ อ.ขวัญเรือน อ.อุบลรัตน์ อ.ปนัดดา และอาจารย์คณะนิเทศศาสตร์ ทุกท่าน ขอบพระคุณหัวหน้าที่ทำงานที่ให้โอกาสและสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์

ขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สำนักฝึกอบรม เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สถาบันพระปกเกล้าทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และช่วยเหลือในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่างๆ

ขอบใจสำหรับกำลังใจและมิตรภาพ จากเพื่อนๆ ศึกษานารี วารสาร นิเทศและเพื่อนๆ ชาวภูกระดึงทุกคน

ท้ายสุด ขอบคุณ พ่อ แม่ และพี่ๆ ที่เข้าใจและคอยสนับสนุนทั้งกำลังใจและกำลังทรัพย์มาโดยตลอด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหาคำวิจัย	10
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	10
ขอบเขตของการวิจัย	10
นิยามศัพท์	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อการพัฒนาทางการเมือง	12
แนวคิดเกี่ยวกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประชาธิปไตย	23
แนวคิดเรื่องการเผยแพร่ผ่านการสื่อสารระหว่างบุคคล	35
3 ระเบียบวิธีวิจัย	41
แหล่งข้อมูลในการศึกษา	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล	42
การวิเคราะห์ข้อมูล	43
การนำเสนอข้อมูล	43
4 สถาบันพระปกเกล้าในฐานะองค์กรเพื่อการเผยแพร่ความรู้และพัฒนาประชาธิปไตย	45
ประวัติความเป็นมา	45
พันธกิจ	45
การบริหารงานของสถาบันพระปกเกล้า	53
โครงสร้างของสถาบันพระปกเกล้า	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 การเผยแพร่ประชาธิปไตยของสถาบันพระปกเกล้า	77
วัตถุประสงค์	77
กลุ่มเป้าหมาย	78
รูปแบบของการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ความรู้	80
การเผยแพร่ผ่านการสื่อสารระหว่างบุคคล	80
การเผยแพร่ผ่านช่องทางสื่อมวลชน	105
6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	140
รายการอ้างอิง	151
ภาคผนวก	154
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	172

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 2.1 คุณลักษณะสำคัญของสื่อระหว่างบุคคลและสื่อมวลชน	30
ตารางที่ 2.2 ความแตกต่างระหว่าง การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา	39
ตารางที่ 5.1 หลักสูตรการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง	82
ตารางที่ 5.2 หลักสูตรการบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน	86
ตารางที่ 5.3 หลักสูตรการบริหารเศรษฐกิจสาธารณะสำหรับนักบริหารระดับสูง	88
ตารางที่ 5.4 หลักสูตรฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ	91
ตารางที่ 5.5 การประชุมวิชาการประจำปีของสถาบันพระปกเกล้า	95
ตารางที่ 5.6 หนังสือเผยแพร่ของสถาบันพระปกเกล้า	106
ตารางที่ 5.7 จดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า	115
ตารางที่ 5.8 เว็บไซต์สถาบันพระปกเกล้า	128

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของการสื่อสารทางการเมือง	18
ภาพที่ 2.2 แนวคิดในการตัดสินใจเลือกสื่อประชาสัมพันธ์	29
ภาพที่ 2.3 Training Design and Evaluation Model	38
ภาพที่ 4.1 โครงสร้างของสถาบันพระปกเกล้า	59
ภาพที่ 4.2 การจัดส่วนงานของวิทยาลัยการเมืองการปกครอง	63
ภาพที่ 4.3 การจัดส่วนงานของสำนักวิจัยและพัฒนา.....	67
ภาพที่ 4.4 การจัดส่วนงานของสำนักฝึกอบรม เผยแพร่และประชาสัมพันธ์	70
ภาพที่ 4.5 การจัดส่วนงานของพิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว	71
ภาพที่ 4.6 ภาพรวมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของสถาบันพระปกเกล้า	75
ภาพที่ 5.1 รูปแบบ/ช่องทางการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ความรู้ของสถาบันพระปกเกล้า.....	80
ภาพที่ 5.2 การฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม	91
ภาพที่ 5.3 เครือข่ายการพัฒนาประชาธิปไตยที่สร้างในปี 2544	103
ภาพที่ 5.4 วิทัศน์เผยแพร่โครงการพลังเสียงสร้างชาติ	136
ภาพที่ 5.5 โบปลิวเผยแพร่โครงการพลังเสียงสร้างชาติ	137
ภาพที่ 5.6 โฆษณาทางหนังสือพิมพ์และโปสเตอร์เผยแพร่โครงการพลังเสียงสร้างชาติ	137

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย